

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету)

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма	Початкова освіта (назва програми)
Спеціальність	013 Початкова освіта (вказати: код, назва)
Галузь знань	01 Освіта/ Педагогіка (вказати: шифр, назва)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) (вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))
	факультет педагогіки, психології та соціальної роботи (назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)
Мова навчання	українська (вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники:

Іванчук Марія Георгіївна доктор психологічних наук , професор кафедри педагогіки та методики початкової освіти

Цуркан Таїсія Георгіївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) http://eled.ed.chnu.edu.ua/?page_id=11

Контактний тел. 0502724412

0507450421

E-mail: maria.ivanchuk@chnu.edu.ua

t.tsurkan@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1679>

Консультації

Очні консультації: **понеділок та середа з 13.00 до 15.00**

Онлайн-консультації: **вівторок та п'ятниця з 14.30 до 16.30**

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі» є нормативною дисципліною професійно-орієнтованого циклу. Передбачений зміст дисципліни визначає компетентності, яких повинен набути студент першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми. Подається основне методичне забезпечення до вивчення кожної теми, а також технологія контролю та самоконтролю навчальних досягнень студентів. Програма курсу розроблена на інноваційному особистісно-орієнтованому підходах.

2. Мета навчальної дисципліни – спрямована на формування у майбутніх учителів початкових класів професійних дидактико-методичних знань та умінь реалізації змісту і завдань громадянської та історичної освітньої галузі в освітньому процесі; професійної готовності формувати в молодших школярів громадянську та історичну компетентність, уміння аналізувати зв'язки між минулим і сучасним життям, толерантне ставлення до оточуючих; готовності реалізовувати громадянські права й обов'язки, діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у взаємодії з учасниками освітнього процесу на основі загальнолюдських та національних цінностей.

3. Пререквізити. «Актуальні питання історії та культури України», «Психологія загальна та вікова», «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку», «Дидактика».

4. Компетентності та результати навчання.

У процесі вивчення курсу студент має набути таких **компетентностей**:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами (усною та писемною формами), демонструвати навички нормативного літературного мовлення в різних сферах особистої й професійно-педагогічної комунікації.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

Види ключових компетентностей:

СК-3.7. Громадянська та історична компетентність. Здатність і готовність педагога до ефективного розв'язання завдань громадянської освіти у процесі професійної діяльності на основі сформованих знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, професійно важливих якостей і здібностей.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

На завершенні вивчення курсу студент має набути таких програмових результатів:

ПР-1 – Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-6 – Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-7 – Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-9 – Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-10 – Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-12 Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

Уміти:

– проектувати освітній процес, спрямований на реалізацію завдань громадянської та історичної освітньої галузі із застосуванням сучасних технологій навчання та врахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів;

– моделювати навчальні завдання, спрямовані на формування громадянської та історичної компетентності, інтегруючи різні освітні галузі із застосуванням сучасних педагогічних технологій навчання;

– аналізувати навчально-методичне забезпечення громадянської та історичної освіти для початкової школи, оцінювати їхнє змістово-технологічне наповнення відповідно до дидактичних вимог;

– аналізувати передовий та перспективний педагогічний досвід учителів з проблеми громадянської та історичної освіти, виховання молодших школярів;

– працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи лідерські якості, вміння ефективно спілкуватися й досягати очікуваних результатів.

Критерії успішності – набуття компетентностей та результати навчання.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни													
Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі													
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість				Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самотійна робота	індивідуальні завдання		
Денна	3-й	5-й	3	90	2	30	-	30	-	930	-	-	іспит
Заочна	3-й	5-й	3	90	2	12	-	-	-	178	-	-	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна (повна)форма повна					Заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд		с.р.	л	с	лаб	інд
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИКО–ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ											
<i>Тема 1.</i> Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі як педагогічна наука та навчальна дисципліна	6	2	2			2	6,5	0,5			6
<i>Тема 2.</i> Концептуальний аналіз громадянської та історичної освітньої галузі в змісті початкової освіти	6	2	2			2	6,5	0,5			6
<i>Тема 3.</i> Громадянська та історична освітня галузь у змісті типових освітніх програм початкової школи	6	2	2			2	7	1			6
<i>Тема 4.</i> Формування громадянської та історичної компетентності в учнів початкової школи засобом інтегрованого підходу до навчання у змісті інших освітніх галузей державного стандарту початкової загальної середньої освіти	6	2	2			2	7	1			6
<i>Тема 5.</i> Методи, прийоми, засоби формування громадянської та історичної компетентності на уроках в початкових класах. Оцінювання навчальних досягнень молодших школярів та програмних результатів з громадянської та історичної освіти.	6	2	2			2	7	1			6
<i>Тема 6.</i> Теоретико-дидактичні засади організації навчання громадянської та	6	2	2			2	7	1			6

історичної освітньої галузі. Форми навчання, навчальної діяльності у контексті реалізації завдань громадянської освіти													
Разом за змістовим модулем 1	36	12	12			12	41	5					36
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»													
Тема 7-8. Методика формування громадянської та історичної компетентності у структурі навчання змістової лінії «Я – Людина» / «Людина»	12	4	4			4	7	1					6
Тема 9. Методика навчання змістової лінії «Людина серед людей» / «Я серед людей» у контексті реалізації завдань Громадянської та історичної освітньої галузі	10	2	4			4	7	1					6
Тема 10. Методика навчання змістової лінії «Моя шкільна та місцева громади» у контексті реалізації завдань Громадянської та історичної освітньої галузі	6	2	2			2	7	1					6
Тема 11. Методика формування громадянської та історичної компетентності у структурі змістової лінії «Моя культурна спадщина»	6	2	2			2	7	1					6
Тема 12-13. Методика формування громадянської та історичної компетентності у структурі змістової лінії «Людина в суспільстві» / «Ми – громадяни України. Ми – європейці (ч.І)»	8	4	2			2	7	1					6
Тема 14. Методика формування громадянської та історичної компетентності у навчанні змістової лінії «Людина і світ» / «Ми – громадяни України. Ми – європейці (ч.ІІ)».	6	2	2			2	7	1					6
Тема 15. Методика навчання формування громадянської та історичної компетентності у структурі змістової лінії «Людина і природа»	6	2	2			2	7	1					6
Разом за змістовим модулем 2	54	18	18			18	49	7					42
Усього годин	90	30	30			30	90	12					78

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Завдання самостійної роботи	К-сть годин
1.	Скласти схему-опору відображення зв'язків методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі з іншими науками	2/6
2.	Підготувати інформаційне повідомлення на тему «Особливості вивчення громадянської та історичної освітньої галузі у змісті початкової загальної освіти»	2/6
3.	Заповнити схему-аналіз підручників «Я досліджую світ» з позиції формування громадянської та історичної компетентності	2/6
4.	Підготувати мультимедійний супровід використання сучасних технологій формування громадянської компетентності на уроках «Я досліджую світ»	2/6
5.	Навести приклади нетрадиційних видів контролю на уроках «Я досліджую світ» (клас , тема за вибором).	2/6
6.	Дібрати зразки дидактичного матеріалу для реалізації завдань громадянської та історичної освіти на уроках «Я досліджую світ».	4/6
7.	Розробити учнівський творчий проєкт у контексті навчання громадянської та історичної освітньої галузі (тема, клас за вибором)	4/6
8.	Підготувати виховний захід для молодших школярів, спрямований на формування громадянської та історичної компетентності	2/6
9.	Розробити поширений план-конспект уроку до однієї з тем змістової лінії «Людина серед людей», з метою формування громадянських прав та обов'язків	2/6
10.	Розробити план- сценарій позакласного заходу з громадянської та історичної освітньої галузі (тема, клас за вибором)	2/6
11.	Розробити план-конспект інтегрованого уроку з навчального предмета «Я досліджую світ» (тема, клас за вибором) у контексті реалізації завдань громадянської та історичної освіти	2/6
12.	Розробити план-конспект комбінованого уроку з навчального предмета «Я досліджую світ» у контексті формування громадянської компетентності (тема, клас за вибором)	2/6
13.	Розробити тестові завдання для перевірки навчальних досягнень громадянської та історичної освіти молодших школярів відповідно змістових ліній предмета «Я досліджую світ»	2/6
Всього:		30/78

6. Освітні технології та методи викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання: лекція-візуалізація, проблемна лекція, семінар-дискусія, семінар-діалог, самостійно-дослідницька робота, аналіз і рішення ситуативних професійних психолого-педагогічних та методичних задач (Case study), проектна діяльність з використанням мультимедіа; інноваційні освітні технології: інформаційно-комунікаційні, ігрові, технології особистісно-орієнтованого навчання.

7. Форми контролю та оцінювання

Поточний контроль: усне, письмове опитування студента, тестування, есе, творча робота, проект, презентація.

Підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Результати **поточного контролю** знань студентів оцінюються в загальній сумі **60 балів** за виконані усі передбачені програмою завдання семінарських занять та завдання самостійної роботи.

Знання підсумкового контролю студентів – екзамену оцінюється у **40 балів**.

Структуру екзаменаційного білету складають завдання **трьох рівнів складності**.

1. рівень: 30 тестових завдань. Вибір повної і правильної відповіді оцінюється у **15 балів**.
2. рівень передбачає повне наукове правильне визначення виокремлених понять і **оцінюється у 5 балів**.
3. рівень передбачає теоретичне обґрунтування та розкриття основних положень поставленого завдання з опорою на дослідження науковців та власну оцінку явища, процесу і розв'язання практичного завдання, що **оцінюється у 20 балів**.
4. Студент, який виконав усі завдання без жодної помилки відповідно отримує 30 балів, які сумуються до кількості балів поточного контролю.

Відповідно:

А – «відмінно» – якщо студент набрав 90-100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «добре» – коли студент набрав 70-89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає мате-

8. Рекомендована література

Основна

1. Бібік Н. М. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2 / Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук. – Харків : Вид-во «Ранок», 2018. – 80 с. : іл.
2. Бібік Н. М. Я досліджую світ. 1 клас. Навчальний зошит : У 4 ч. Ч. 1 / Н. М. Бібік, І. О. Большакова, М. С. Пристінська. – Харків: Вид-во «Ранок», 2017. – 40с.
3. Грущинська І. В. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах): Ч. 1 // І. В. Грущинська, З. М. Хитра, І. І. Дробязко. – К. : УОВЦ «Оріон», 2018. – 112 с. : іл.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова кабінету міністрів України від 21 лютого 2018р. № 87)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
5. Іванчук М.Г., Цуркан Т.Г. (2019) Громадянська та історична освітня галузь у змісті початкової освіти: дидактико-методичний аспект: навчально-методичний посібник / М.Г. Іванчук, Т.Г. Цуркан. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 376 с.
6. Іванчук М. Г. Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі: Навч.-метод. посіб. / М. Г. Іванчук; Чернів. нац. ун–т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці : Рута, 2001. – 98 с
7. Іванчук М.Г., Шевчук К.Д. Виховний потенціал рідного краю Навчальний посібник. – м. Чернівці, 2011. – 239 с.
8. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
9. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів та методистів початкового навчання / О.Я.Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К.: Богданова А.М., 2009. – 226с.
10. Тагліна О. В. Дивосвіт. Навчальний зошит для 1 класу загальноосвіт. навч. закл. : У 4 ч. Ч. 1 / О. В. Тагліна, Г. Ж. Іванова. – Харків : Вид-во «Ранок», 2017. – 48 с.
11. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1–го кл. закл. заг. серед. освіти : (у 2-х ч.) : ч. 1 / Гільберг Тетяна та ін. – Київ : Генеза, 2018. – 112 с. : іл.
12. Mariia Ivanchuk, Taisiia Tsurkan (2019) Social-emotional and ethnical learning of younger schoolchildren in the formation of civil and historical competence. *Gdansk Studies. Visions and reality*. Volume XVI, p. 9-22.
<https://studiagdanskie.pl/resources/html/article/details?id=205695>

Додаткова

1. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива / І.Бех // Початкова школа. – 2002. – №5. – С. 5-6.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М.Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Іванішена С. Форми і методи інтерактивного навчання / С.Іванішена // Поч. шк. – 2006. – №3. – С. 9–11.

4. Ільченко В.Р. Інтеграція змісту освіти як основа розвитку інтегративного мислення молодших школярів / В.Р.Ільченко // Розвиток мислення молодших школярів: матеріали між- нар. наук.-практ. конф. – Полтава, 1996. С. 4-7.
5. Ліннік О.О. Творче проєкування в організації життєдіяльності шестирічок: навч. – метод, посіб. / О.О.Ліннік. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 178 с.
6. Навчальні екскурсії для молодших школярів / упор.О.Кондрюк. – К.: Шк.світ, 2007. – 128с.
7. Онопрієнко О., Кондратюк О. – упорядники. Метод проєктів у початковій школі. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с.
8. Освітні технології: навч. – метод, посіб./[О.М.Пехота,А.З.Кіктенко, О.М.Любарська; заг. ред. О.М.Пехоти]. – К.: А.С.К., 2003. – 255 с.
9. Пилипчук В.В. Інтерактивне навчання – важливий чинник розвитку педагогічної творчості / В.В.Пилипчук // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: Проблеми теорії і практики підготовки вчителя–вихователя–викладача: матеріали Всеукр. наук.–практ. конф. – К.: НПУ, 2005. – С. 126-128.
10. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання [О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.С.К., 2003. – 192 с.
11. Пометун О.І. Активні та інтерактивні методи навчання: до питання про диференціацію понять / О.І.Пометун. – 2004 – №3 – С. 10-15.
12. Цуркан Т., Кургульцева Х. (2020). Формування цілісної картини світу у молодших школярів на уроках «Я досліджую світ» Віщук Н.Я., Цуркан Т.Г. (2020). Використання проєктивних методик вивчення особистості в роботі з молодшими школярами. Молодий вчений, № 5 (81), 360-364.
13. Цуркан Т.Г. (2020) Формування громадянської культури молодших школярів через використання етнічного потенціалу української вишиванки на уроках «Я досліджую світ». Н. І. Богданець-Білокаленко (Ред.), *Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки*: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21 травня 2020 р. (с.134-136). Київ : Педагогічна думка.
14. Цуркан Таїсія, Токарь Наталія Патріотичне виховання молодших школярів у змісті громадянської та історичної освітньої галузі. *Фахова підготовка вчителя початкової школи в умовах Нової української школи* : колективна монографія / за ред.: Н.В. Бахмат, Н.В. Гудими, О.В. Ковальчук, С.З. Романюк. Київ : Міленіум, 2021. 248 с.
15. Цуркан, Т. Г. Виховання громадянської добродіяльності у молодших школярів на уроках «Я досліджую світ» / Т. Г. Цуркан, У. П. Попова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Вип. 75 (т. 1) – С. 200-203. – DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.44>.

Інформаційні ресурси

- ✓ <http://pedpresa.com.ua/>
- ✓ <http://nus.org.ua/>
- ✓ <http://oblosvita.com/>

- ✓ <http://library-cv.jimdo.com/>
- ✓ <http://ippobuk.cv.ua/>
- ✓ <http://ippo.org.ua/>
- ✓ www.mon.gov.ua/ua/activity/education/
- ✓ pedpresa.com.ua/
- ✓ osvita.ua